

Marie van Outryve d'Ydewalle (1827-1869)

La revue KANT a publié récemment, sous la plume de Rudy De Nolf, un article consacré à Marie d'Ydewalle (1827-1869). Le Krant van West-Vlaanderen s'en est fait l'écho dans son édition du 15 mars 2024. Cet article, que l'auteur nous a permis de reproduire ci-dessous, s'inspire largement des informations patiemment collectées par notre cousin Stany, publié dans un récent Bulletin.

BRUGGELING ONDER DE LOEP (62)

BRUGGE Onze stad zag in de voorbije eeuwen veel mensen passeren die in hun tijd grote bekendheid genoten, maar daarna in de nevelen van de geschiedenis verdwenen. Gediplomeerd gids Chris Weymeis haalt elke week zijn loep boven en vertelt het verhaal van die 'vergeten' Bruggelingen. Vandaag: Marie van Outryve d'Ydewalle, een hart voor kant.

Marie van Outryve d'Ydewalle, een hart voor kant

Marie van Outryve d'Ydewalle (1827-1869) - Een dame met een hart voor mensen en voor kant

Geschiedenis is vaak als een 1000 stukjes puzzel waarvan er nu nog slechts enkele overgebleven zijn. Soms volstaan die om toch een interessant verhaal naar boven te halen. In het genealogisch tijdschrift van de familie van Outryve d'Ydewalle vond ik een alleraardigst portretje van een voorouder met een link naar de kantgeschiedenis in onze gewesten.

Marie d'Ydewalle werd geboren in Brugge op 2 mei 1827 als dochter van ridder Eugène-Augustin en Clémence van Severen. Ze woonden eerst in de Geldmuntstraat en verhuisden later naar een deel van het vroegere huis 'De Zeven Torentjes' in de Hoogstraat. De

zomers brachten ze door in hun kasteel Raepenburg in Ruddervoorde. Eugène-Augustin was gemeenteraadslid van Brugge en lid van het Bureau van Weldadigheid, het toenmalige OCMW. In 1851 richtte hij in zijn huis de zogenaamde 'Conférence de Saint Vincent de Paul' op, een vereniging die tot doel had armen te helpen o.a. door regelmatige huisbezoeken. Brugge was in die tijd een stad met een voornamelijk arme bevolking die in miserabele omstandigheden leefde. In 1832, 1849, 1854... woedde er telkens een dodelijke cholera epidemie die vooral dat proletariaat trof. Maar ook Eugène-Augustin stierf op 57-jarige leeftijd aan deze ziekte, opgelopen bij een van zijn liefdadigheidsbezoeken.

Marie groeide samen met haar zeven broers en zusters op in een diep christelijk gezin waar sociaal engagement geen ijdel woord was. In de familie bewaart men op vandaag nog twee fraai ingebonden prijsboeken met haar naam erop: 'Miss Ydewalle, 2 prize for Arithmetic' en een '... for English'. De Engelse titel verwijst naar het Engels Klooster in de Carmersstraat waar uit de archieven blijkt dat Marie er inderdaad op pensioonaat zat van april 1843 tot begin juli 1846.

Zoals al vermeld, was in die periode de situatie van de bevolking in Brugge en omstreken schrijnend. Er was zo goed als geen industriële activiteit en de kantnijverheid die enkele duizenden kantwerksters werk gaf was erg onzeker. De concurrentie met de mechanisch vervaardigde kant, de wisselende mode en de concurrentie met kantwerksters op het platteland zorgden ervoor dat de inkomsten kelderden. Enkele strenge winters en natte zomers zorgden daarbij voor mislukte graan- en aardappeloogsten wat het pauperisme en de mortaliteit in de streek nog aanwakkerde.

Marie was erg begaan met het sociale drama dat zich rond haar voltroek. Ze ging op zoek naar een middel om het ambachtelijke kantwerk op te waarderen. Ze bestudeerde oude Vlaamse kanten en wilde de typische 'guipure', een kant met decoratieve patronen in een open structuur, nieuw leven inblazen. Deze kant leunde sterk aan bij de Cluny kant die bestaat uit geometrische tekeningen en bloemmotieven op een grondwerk van vlechten en gekenmerkt wordt door het gebruik van sierdraden en het werken met reliëf.

Marie ontwierp zelf nieuwe patronen, daarbij geholpen door haar schoonbroer, de neogotische architect, Jean-Baptiste de Béthune (1821-1894). Ze slaagde erin om eerst de religieuzen van de parochieschool in Ruddervoorde en nadien de zuster Apostolinnen in Brugge voor haar project te winnen. Het zorgde voor een boost in het kantonderwijs en de kantproductie in de streek.

De bekroning volgde enkele jaren nadien op de wereldtentoonstelling van Londen. 'The Great exhibition of the works of industry of all nations', ook wel bekend als de 'Crystal Palace Exhibition', was een internationale tentoonstelling die werd gehouden in Hyde Park, Londen, van 1 mei tot en met 15 oktober 1851. Zes miljoen mensen bezochten deze eerste echte wereldtentoonstelling. Een grappig weetje is dat er voor het eerst ook betalende openbare toiletten waren. Meer dan 800 000 bezoekers betaalden 1 penny om ze te gebruiken. "Spending a penny" werd nadien in het Victoriaanse Engeland lang gebruikt als eufemisme voor toiletbezoek.

Op de bovengalerij was vooral textielkunst tentoongesteld. In de catalogus vinden we drie Brugse deelnemers die kant tentoonstelden terug: een ervan is mevrouw Bousson-De Vlieghe die guipure kant meebracht. Daarnaast bood de directeur van de Brugse armenschool, Van Straelen, Valenciennes en Juffrouw Theresa Tollenaere niet nader gespecificeerde kant aan.

Marie sterft op Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaartsdag 1860, de feestdag van haar patrones, in het kasteel van Ruddervoorde. Ze is slechts 42 jaar geworden en ongehuwd gebleven. Van haar blijven er nog het ovale portret, olie op doek, 2 prijsboeken en de herinnering aan een dame met een groot hart voor mensen en ... voor kant.

Rudy De Nolf

Met dank aan de familie van Outryve d'Ydewalle.

P.S.

In zijn basiswerk over de kant in België vermeldt Pierre Verhaegen de belangrijke rol van Marie: « *La fabrication des guipures flamandes à l'aiguille est perdue ; celle des guipures aux fuseaux fut retrouvée en 1846 par Mlle Marie van Outryve d'Ydewalle ; aujourd'hui elle est exécutée par beaucoup d'ouvrières de la Flandre occidentale.* »

Pierre Verhaegen, *La dentelle belge*, Bruxelles 1912, p. 108